

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov : **1/ P. D.**, bývajúcí v D., **2/ E. D.**, bývajúcí v D., zastúpený JUDr. J. K., advokátom vo Z., proti žalovaným : **1/ V. B.**, bývajúca vo Z., zastúpená JUDr. A. P., advokátkou vo Z., **2/ M. P.**, bývajúca v S., **3/ M. P.**, bývajúcí v S., **4/ R. P.**, bývajúcí v S., **5a/ A. V.**, bývajúca v S., **5b/ E. J.**, bývajúca vo Z., **5c/ P. B.**, bývajúcí v P., **6/ J. S.**, bývajúcí v D., **7/ M. S.**, bývajúca v D., **o určenie, čo patrí do dedičstva po poručiteľovi Š. D. zomrelému X.**, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12 C 103/2000, o dovolaní žalobcu 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. júna 2008 sp. zn. 13 Co 49/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 24. júna 2008 sp. zn. 13 Co 49/2008 v spojení s opravným uznesením zo 16. decembra 2010 č.k. 13 Co 49/2008-391, v spojení s opravným uznesením z 23. marca 2012 č.k. 13 Co 49/2008-409 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Zvolen rozsudkom z 5. decembra 2007, č.k. 12 C 103/2000-257 zamietol žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom Š. D. zomrelom X.. Žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť trovy konania žalovanej 1/ vo výške 10 931 Sk na účet JUDr. A. P., advokátky na jej účet do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia, spoločne a nerozdielne s tým, že splnením povinnosti jedného zaniká povinnosť druhého. Ostatným žalovaným náhradu trov konania voči žalobcom 1/ a 2/ nepriznal. Žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť zaplatiť 2 978,10 Sk na účet Okresného súdu Zvolen, do 3 dní od právoplatnosti rozhodnutia, spoločne a nerozdielne s tým, že splnením povinnosti jedného zaniká povinnosť druhého. Dospel k záveru, že žalobcovia ani v čase podania žaloby ani na pojednávaníach nepreukázali, aký majú naliehavý právny záujem na určení, že predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi Š. D.. Uviedol, že nie je možné vydržanie spoluvlastníckeho

podielu k nehnuteľnosti a nedošlo k udalosti, ktorá mohla v užívateľovi odôvodnene vyvolať presvedčenie, že sa stal vlastníkom aj ostatných spoluvlastníckych podielov. Tým, že z darujúcej a zaopatrovacej zmluvy z 1.5.1947 vyplývali záväzky vo vzťahu ku K. L., rod. M. ohľadom zabezpečenia pohrebu, nepodarilo sa previesť vlastníctvo na základe skutočnej držby na právnych nástupcov a preto neprešlo ani na osoby, ktoré boli v zmluve uvedené ako obdarované. Súd prvého stupňa považoval žalobu žalobcov 1/ a 2/ za nedôvodnú a preto ju zamietol. Tým, že žalobu zamietol voči žalovaným 1/ až 5/ (teraz 5a, 5b, 5c), ktorí predali predmetné nehnuteľnosti s tým, že mali osvedčenú držbu v notárskej zápisnici, žalobu zamietol aj voči ostatným žalovaným, ktorí nadobudli predmetné nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy od žalovaných 1/ až 5/.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobcov 1/ a 2/ rozsudkom z 24. júna 2008 sp. zn. 13 Co 49/2008 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Žalobcom 1/ a 2/ uložil povinnosť nahradiť žalovanej 1/ spoločne a nerozdielne trovy odvolacieho konania v sume 1 424 Sk, do rúk jej právnej zástupkyne JUDr. A. P., do troch dní. Uviedol, že účastníkmi sporového konania musia byť všetci nerozluční spoločníci, a to buď žalobcovia alebo žalovaní. Inak nemôže vyhovieť sporový súd žalobe pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva a tento musí zamietnuť. Ak potom v dedičskej veci po poručiťovi Š. D. boli zistení viacerí dedičia, všetci títo mali byť účastníkmi konania a to buď ako žalobcovia alebo žalovaní, čo sa v predmetnej veci nestalo. Ďalej uviedol, že pri oprávnenej držbe nestačí preukázať len fyzické ovládanie veci alebo vykonávanie práva. Držiteľ (držitelia) musí (musia) tiež preukázať, že vec držia ako svoju. V predmetnej veci žalobcovia nepreukázali, ani neponúkli dôkaz, ktorý by mal preukazovať, že vec držia ako svoju, teda takú konkrétnu okolnosť, podloženú čo aj len neperfektným úkonom, z ktorého sa dá usúdiť, že presvedčenie žalobcov o vlastníctve pozemku (ich právnych predchodcov) bolo po dobu vydržania dôvodné.

Krajský súd v Banskej Bystrici opravným uznesením zo 16. decembra 2010 č.k. 13 Co 49/2008-391 opravil svoj vyššie uvedený rozsudok tak, že v záhlaví rozhodnutia a/ správne číslo konania je : 13 Co 49/2008-296 (nie „13 C 49/2008-296“), b/ splnomocnenou zástupkyňou žalovaných v 2. až 5. rade je žalovaná v 1. rade, ktorej meno je : V. B., rodená B. (nie „V. B., rodená K.“), c/ žalovaná v 7. rade sa volá : M. S. (nie „M. S.“).

Ďalším opravným uznesením z 23. marca 2012 č.k. 13 Co 49/2008-409 Krajský súd v Banskej Bystrici opravil svoje opravné uznesenie č.k. 13 Co 49/2008-391 zo dňa

16.12.2010 v záhlaví takto : namiesto žalovanej v 5. rade sú žalovanými jej právni nástupcovia : v 5a. rade A. V., rodená B., narodená X., bytom X., v 5b. rade E. J., rodená B., narodená X., bytom X., v 5c. rade P. B., narodený X., bytom X..

Proti tomuto rozsudku podal žalobca 2/ dovolanie a žiadal, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie okresného i krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm.f/ O.s.p., a samotné dôvody dovolania oprel o ustanovenie § 241 ods. 2 písm.a/, b/ a c/ O.s.p. Poukázal, že odvolací súd potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa založil na iných dôvodoch, než prvostupňový súd, čím mu ako žalobcovi odňal možnosť pred ním konať. Súd prvého stupňa zamietol žalobu predovšetkým z dôvodu neexistencie, resp. nepreukázania naliehavého právneho záujmu na určení, že označené nehnuteľnosti patria do dedičstva a z dôvodu prekážky *res iudicata*. Krajský súd pri potvrdení rozsudku okresného súdu argumentoval nedostatkom vecnej legitímácie a absenciou *animus possidendi*. Poukázal na to, že odvolací súd potvrdil prvostupňové rozhodnutie podľa § 219 ods. 1 O.s.p., avšak z iných dôvodov a na základe iných právnych záverov, ako to ustálil okresný súd. Ďalej uviedol, že takýmto postupom a rozhodnutím odvolací súd zasiahol do práv žalobcov na spravodlivý proces a to predovšetkým v dôsledku vydania potvrdzujúceho rozsudku, vychádzajúceho z iných právnych záverov a dôvodov v porovnaní so súdom prvého stupňa, pričom k týmto právnym záverom sa nemal možnosť vyjadriť. Takisto poukázal, že konanie je postihnuté inou vadou (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.). Odvolací súd svoj právny záver riadne nezdôvodnil, takže jeho rozhodnutie zostalo nepreskúmateľné (R 111/1998). Uviedol, že ohľadom okruhu dedičov, ako uviedol odvolací súd, treba uviesť, že v rámci dedičského konania bola uzavretá dedičská dohoda, na základe ktorej nadobudla dedičstvo iba jedna osoba a táto osoba by zrejme mohla (mala) vystupovať aj v sporovom konaní, či vec patrí do dedičstva po zomrelom. V tomto smere zostalo rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľné.

Žalovaná 1/ vo svojom vyjadrení k dovolaniu žiadala dovolanie žalobcu 2/ odmietnuť z dôvodu oneskoreného podania tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Ostatní žalovaní sa k dovolaniu žalobcu 2/ nevyjadřili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr,

či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Podľa § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. V zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

V danom prípade dovolaním žalobcu 2/ nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcu 2/ nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

Z vymenovaných procesných väd je v dovolaní výslovne namietaná vada konania podľa § 237 písm.f/ O.s.p., t.j. že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť pred ním konať.

Podľa ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom obhajenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Takýmto procesným právom účastníka je napr. právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo zúčastniť sa pojednávania, robiť

prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým dôkazom, ktoré sa vykonali, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu a pod.

Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb (§ 1 O.s.p.).

Dovolací súd sa preto zaoberal v prvom rade otázkou, či konanie odvolacieho súdu, ktoré predchádzalo vydaniu dovolaním napadnutého rozhodnutia, nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Predmetné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie v danej veci je postihnuté vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p., pretože žalobcovi 2/ sa jeho postupom odňala možnosť konať pred súdom.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až 50). Zároveň podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o tejto ochrane ustanoví zákon, resp. v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy je možné domáhať sa práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú (I. ÚS 56/01). V obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 304/06).

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, lebo žalobcovia ani v čase podania žaloby, ani na pojednávaniach nepreukázali, aký majú naliehavý právny záujem na určení, že predmetné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi Š. D..

Odvolačí súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil argumentáciou o nedostatku vecnej legitímácie. Uviedol, že účastníkmi sporového konania musia byť všetci nerozluční spoločníci, a to buď ako žalobcovia alebo žalovaní. Inak nemôže vyhovieť sporový súd návrhu pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva a tento musí zamietnuť.

Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalobcovia dozvedeli, že odvolací súd vyslovil svoj právny záver o nedostatku vecnej legitímácie. V tomto štádiu konania už žalobcovia nemali možnosť zaujímať k skutočnostiam, odôvodňujúcim iný právny záver odvolacieho súdu stanoviská, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie alebo spochybnenie a vyjadrovať sa aj k ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania. Znemožnenie realizácie procesných práv účastníka v takomto prípade je prakticky dôsledkom nerešpektovania ústavného princípu dvojínštančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom, lebo účastníkovi konania odopiera možnosť prieskumu správnosti nových, poprípade z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ neriešených (z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich) skutkových zistení. Preto ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojínštančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich skutkových zistení, s poukazom na námietky dovolateľa uvedené v dovolaní, a v tomto smere je rozhodnutie odvolacieho súdu aj nepreskúmateľné pre nedostatok odôvodnenia. Svojím postupom teda žalobcovi 2/ odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože

rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu 2/ uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že procesný postup odvolacieho súdu zavŕšený dovolaním napadnutým rozsudkom, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby, je zaťažený vadou podľa § 237 písm.f/ O.s.p., existencia ktorej je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 a 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. augusta 2013

JUDr. Martin Vladik, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová